

Ekim/October 2025, Cilt/Volume: 15, Sayı/Issue: 2, ss. 262-273.

Başvuru/Submitted: 26.02.2025

Kabul/Accepted: 12.08.2025

Yayın/Published: 27.10.2025

DOI: 10.17828/yalovasosbil.1647469

Derleme Makale/Review Article

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/yalovasosbil>

Ev İçi Şiddet Mağduru Kadınlarda Travma Sonrası Stres Bozukluğu ve Depresyon: Belirti Sıklığı ve Risk Faktörleri Üzerine Bir Gözden Geçirme

Dilek Anşın* - Hicran Eker** - Gizem Gülden***

Özet

Bu çalışma, aile içi şiddete maruz kalan kadınlarda travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) ve depresyon belirtilerine ilişkin sıklık verilerini inceleyen çalışmaları analiz ederek, bu bozukluklara etki eden risk faktörlerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Özellikle doğum öncesi dönemde yaşanan partner şiddetinin (P-IPV), kadınların fiziksel ve ruhsal sağlığı üzerindeki uzun vadeli etkileri literatür taraması yoluyla ele alınmıştır. Çalışma kapsamında 2018-2024 yılları arasında yayımlanmış hakemli makaleler ve raporlar incelenmiş, belirlenen kriterlere uygun 8 ulusal ve 7 uluslararası çalışma analiz edilmiştir. Literatür taramasına göre, ev içi şiddete maruz kalan kadınlarda TSSB ve depresyon belirtilerinin yaygın olduğu, şiddetin türü ve şiddete maruz kalma süresinin psikolojik etkileri artırdığı tespit edilmiştir. Gebelik döneminde yaşanan partner şiddetinin doğum sonrası depresyon riskini artırdığı ve psikolojik dayanıklılığın TSSB semptomlarını azalttığı belirlenmiştir. Ayrıca, sosyal destek düzeyinin ruhsal sağlık üzerinde koruyucu bir etkisi olduğu ortaya konmuştur. Sonuç olarak, aile içi şiddetin kadınların ve çocukların ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek için koruyucu politikalar, erken müdahale stratejileri ve destek mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu çalışmanın bulgularının, mağdurlara yönelik müdahale programlarının geliştirilmesine katkı sağlaması ve şiddetin önlenmesine yönelik daha etkili stratejilerin oluşturulmasına ışık tutması beklenmektedir. Ancak, çalışmanın sınırlılıkları arasında kültürel farklılıkların yeterince incelenmemesi ve uzun vadeli izlem çalışmalarının eksikliği yer almaktadır. Bu sınırlılıklar, gelecekte yapılacak araştırmalar için önemli bir rehber niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler: Klinik, Ev İçi Şiddet, Travma Sonrası Stres Bozukluğu, Depresyon, Partner Şiddeti, Sosyal Destek.

* Lisans Öğrencisi, Kıbrıs Aydın Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi dilekansin802@gmail.com, 0009-0007-4812-2321

** Lisans Öğrencisi, Kıbrıs Aydın Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, hicraneker02@gmail.com, 0009-0001-8747-7092

*** Öğretim Görevlisi, Kıbrıs Aydın Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi Psikoloji Bölümü, gizemgulden@outlook.com, 0000-0003-2323-9164

A Review of Post-Traumatic Stress Disorder and Depression in Women Survivors of Intimate Partner Violence: Symptom Prevalence and Risk Factors

Abstract

This study aims to determine the prevalence of post-traumatic stress disorder (PTSD) and depression symptoms in women exposed to domestic violence and to examine the risk factors influencing these disorders. Specifically, the long-term effects of partner violence during the prenatal period (P-IPV) on women's physical and mental health are addressed. The study includes a review of peer-reviewed articles and reports published between 2018 and 2024, analyzing eight national and seven international studies that met the inclusion criteria. According to the literature review, PTSD and depression symptoms are prevalent among women exposed to domestic violence. The type of violence and the duration of exposure were found to exacerbate psychological effects. Partner violence during pregnancy was identified as a risk factor for postpartum depression, while psychological resilience was observed to reduce PTSD symptoms. Moreover, it has been shown that the level of social support has a protective effect on mental health. Consequently, in order to minimize the negative impact of domestic violence on the mental health of women and children, it is necessary to strengthen protective policies, early intervention strategies, and support mechanisms. The findings of this study are expected to contribute to the development of intervention programs for victims and shed light on the creation of more effective strategies for the prevention of violence. However, among the limitations of the study are the insufficient examination of cultural differences and the lack of long-term follow-up studies. These limitations serve as important guidance for future research.

Keywords: Clinic, Domestic Violence, Post-Traumatic Stress Disorder, Depression, Intimate Partner Violence (IPV), Social Support.

Giriş

Kadına yönelik ev içi şiddet, tarih boyunca süregelen ve günümüzde de ciddi bir toplumsal sorun olarak karşımıza çıkan bir olgudur. Fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel unsurlarıyla kadınların sağlığını ve yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen bu tür şiddet; bireysel ve toplumsal düzeyde derin yaralar açmaktadır. Özellikle gebelik döneminde ve cinsel şiddet bağlamında ortaya çıkan sağlık riskleri, sorunun ciddiyetini daha da artırmaktadır. Bu nedenle kadına yönelik aile içi şiddetin kapsamlı bir biçimde ele alınması, etkilerinin anlaşılması ve çözüm yollarının geliştirilmesi son derece önemlidir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO, 2014) Şiddetin Önlenmesine İlişkin Küresel Durum Raporu, üç kadından birinin hayatının bir noktasında yakın bir partner tarafından fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığını sonucuna varmıştır (Pill, N., Day, A., ve Mildred, H. 2017: 178). Aile içi şiddet, mevcut ya da önceki bir partner tarafından uygulanan fiziksel, psikolojik, cinsel, sosyal ve ekonomik istismar biçimlerini içermekte olup, en yaygın şekli yakın partner şiddeti (IPV) olarak tanımlanmaktadır (Bradbury-Jones ve Isham, 2020: 33). Kadınlar ve çocuklar, aile içi şiddet bağlamında en savunmasız gruplardan biri olarak görülmekte ve bu durum hem bireysel hem de toplumsal düzeyde ciddi sorunlara yol açmaktadır (Idriss-Wheele ve McIntosh, 2022: 278). Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2022) verilerine göre, dünya çapında her üç kadından biri, genellikle bir yakın partneri tarafından, 15 yaşından itibaren en az bir kez fiziksel veya cinsel şiddete maruz bırakılmaktadır.

Kadına yönelik ev içi şiddet, dünya genelinde en yaygın ve ciddi insan hakları ihlallerinden biri olarak kabul görülmektedir (Çifçi ve Açıık, 2022: 95). Aile içi şiddet, fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel istismarın yanı sıra ihmal de kapsayan, eş veya birlikte olunan partner tarafından yöneltilen tehditkâr ya da şiddet içeren tutum ve davranışları içermektedir (Usher, Bhullar, Durkin, Gyamfi ve Jackson, 2020: 549). Bu şiddet türlerinin her biri, bireylerin hem fiziksel hem de ruhsal sağlığı üzerinde uzun vadeli olumsuz etkiler yaratmaktadır. Özellikle gebelik döneminde maruz kalınan şiddetin etkileri daha da derinleşerek hem anne hem de fetus için ciddi sağlık riskleri oluşturabilir (Mojahed, Ahmadi,

Rezaei, ve Asadi, 2021: 895). Cinsel şiddetin yol açtığı üreme sağlığı sorunları, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar, jinekolojik hastalıklar ve olumsuz gebelik sonuçları gibi tıbbi riskleri de beraberinde getirmektedir (Gilliam, James ve Heller, 2022: 345). Bununla birlikte, cinsel şiddet yalnızca fiziksel sağlığı değil, aynı zamanda ruhsal sağlığı da olumsuz etkileyerek depresyon, anksiyete, travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) ve intihar düşünceleri gibi ciddi psikolojik sorunlara yol açmaktadır (White, Johnson ve Smith, 2023:12).

Travma sonrası stres bozukluğu (TSSB), bireyin travmatik olaylara maruz kalmasının en belirgin psikopatolojik sonuçlarından biri olarak öne çıkmaktadır. TSSB'nin temel belirtileri arasında travmatik anıların istemsiz bir şekilde zihne gelmesi, travmayla ilişkili uyarıcılardan kaçınma, bilişsel ve duygudurum değişiklikleri, aşırı uyarılma ve travmatik olayın yeniden deneyimlenmesine yönelik aşırı tepkiler yer almaktadır (Amerikan Psikiyatri Derneği, 2013). Kadına yönelik aile içi şiddet, TSSB gelişimi açısından önemli bir risk faktörüdür. Araştırmalar, partner şiddetine maruz kalan kadınların, genel popülasyona kıyasla daha yüksek oranda TSSB semptomları gösterdiğini ortaya koymaktadır (Dillon, Hussain, Loxton ve Rahman, 2013: 327). Süregelen aile içi şiddet, kadınların psikolojik dayanıklılığını zayıflatmakta, tekrarlayan travmaların etkisini artırarak bilişsel ve duygusal işlevsellikte bozulmalara yol açmaktadır (Lagdon, Armour ve Stringer, 2019: 435) Bu durum özellikle hamilelik sürecinde daha da kritik hale gelmektedir. Şiddetle geçen bir hamilelik sürecinin etkileri doğum sonrasında da devam edebilmekte, hatta şiddetin nesiller boyu aktarımıyla doğmamış çocuklar da bu sürecin dolaylı mağdurları haline gelebilmektedir (Roubinov, Boyce ve Bush, 2021: 789). Doğum öncesi dönem, kadınların fiziksel, psikolojik ve sosyal işlevselliğinde önemli değişimlerin yaşandığı son derece hassas bir süreçtir (Ahmad ve Vismara, 2021: 78). Bu bağlamda, P-IPV'nin (Doğum öncesi dönemde yaşanan partner şiddeti) önlenmesi ve gebelik döneminde TSSB taramalarının yapılması büyük bir önem taşımaktadır. Çoğu hamile kadın, bu dönemde yaşanan değişimlere uyum sağlayarak aile desteği ile bu süreci sağlıklı bir şekilde yönetebilmektedir (Basu, Kim, Basaldua ve Gallagher, 2021: 931). Ancak, P-IPV önemli bir stres kaynağı olarak bu uyumu bozabilmekte ve gebelik dönemindeki kadınların hem fiziksel hem de psikolojik açıdan ciddi zorluklar yaşamasına neden olabilmektedir (Navarrete, Suarez ve Franco 2021: 788). Bu bağlamda, partner şiddeti (P-IPV) ile ilişkili ruhsal bozukluklara yönelik farkındalığın artırılması ve bu alandaki araştırmaların desteklenmesi önemli katkılar sağlamıştır. Ancak, kadın P-IPV mağdurlarında TSSB'yi ele alan sistematik inceleme ve meta-analizlerin yetersizliği dikkat çekmektedir. Araştırmalar, birçok kadının yaşamları boyunca birden fazla kez partner şiddetine maruz kaldığını ortaya koymaktadır (Sigalla Mushi, Meyrowitsch, Manongi, Rogathi, Gammeltoft ve Rasch, 2017; Gartland, Hemphill, Hegarty ve Brown, 2019: 410).

Yakın partner şiddeti, farklı sosyoekonomik, kültürel ve dini geçmişe sahip bireyler ve aileler üzerinde etkili olmakta; ancak kültürel faktörler, IPV'ye yönelik farkındalık ve direnç düzeylerinde önemli farklılıklar yaratmaktadır (Bent-Goodley, 2007: 90). IPV, yalnızca bireyin fiziksel sağlığını değil, aynı zamanda psikolojik ve sosyal sağlığını da olumsuz etkileyen ciddi bir travmatik deneyim olarak kabul edilmektedir (Campbell, 2023: 1331). Aile içi şiddetin mağdurlar üzerindeki etkileri, geniş çaplı fiziksel ve ruhsal sağlık sorunlarını beraberinde getirmektedir. Yakın partner şiddeti; yaralanma, ölüm, sakatlık, cinsel sağlık problemleri, gastrointestinal rahatsızlıklar, kalp hastalıkları, hipertansiyon, diyabet, travma sonrası stres bozukluğu (TSSB), kronik ağrılar, ruh sağlığı bozuklukları madde bağımlılığı ve intihar eğilimi gibi çeşitli olumsuz sonuçlarla ilişkilendirilmektedir (Haight, Sugrue ve Calhoun, 2022). Bununla birlikte, aile içi şiddet mağdurlarında özsaygı, öz yeterlilik ve sosyal destek seviyesindeki azalmalar, ruh sağlığındaki bozulmayı daha da derinleştirmektedir (Yüksel ve Demir, 2020: 410). Dolayısıyla, IPV'nin bireysel ve toplumsal etkilerinin azaltılması için koruyucu politikalar, erken müdahale stratejileri ve destek mekanizmalarının güçlendirilmesi kritik bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, aile içi şiddetin yalnızca eşler arasındaki ilişkiyi değil, aynı zamanda bu ortamda büyüyen çocukları da derinden etkilediği görülmektedir (Kelleci, 2023: 210). Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2022), çocukluk döneminde kötü muameleye maruz kalan bireylerin yetişkinlikte kişiler arası şiddet olaylarına karışma veya intihar girişiminde bulunma riskinin önemli ölçüde arttığını bildirmektedir. Gökkaya ve Öztürk'ün (2021) çalışması, çocuklukta aile içi şiddete tanıklık eden bireylerin ilerleyen yaşlarda hem flört şiddeti uygulama hem de bu tür bir şiddete maruz kalma olasılıklarının daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Ev içi şiddete erken yaşta maruz kalmanın, çocukların aile ilişkilerine yönelik algıları üzerinde doğrudan anlamlı bir etkisi bulunmamakla birlikte, maruziyetin yaş dönemine bağlı olarak farklı etkiler doğurabileceği öne sürülmektedir. Daha küçük yaşta bu tür şiddete maruz kalan çocukların, daha büyük yaşta maruz kalan akranlarına kıyasla düşük kaliteli ilişki temsilleri geliştirme eğiliminde olduğu varsayılmaktadır (Paul ve Zaouche-Gaudron, 2018: 629). Ancak, aile içinde yaşanan şiddet ortamı, çocukların gündelik yaşamlarına nüfuz ederek uzun vadede bilişsel ve duygusal gelişimlerini olumsuz etkileyen bir faktör haline gelmektedir. Çocuklukta şiddet mağduru olan bireylerin yetişkinlik döneminde de istismara daha sık maruz kaldığı belirlenmiş olup bu durum şiddetin öğrenilmiş bir davranış olabileceğine işaret etmektedir. Toplumsal düzeyde değerlendirildiğinde, aile içi şiddete yönelik farkındalığın hala yeterli düzeye ulaşmadığı görülmektedir. Bazı davranışların şiddet olarak tanımlanmaması veya toplumsal normlar çerçevesinde haklı gerekçelerle meşrulaştırılması, bu tür eylemleri normalleştiren bir eğilim yaratmaktadır (Kelleci, 2023: 210).

Bu çalışmanın temel amacı, aile içi şiddet mağduru kadınlarda travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) ve depresyonun belirti sıklığını belirlemek ve bu bozukluklara etki eden risk faktörlerini incelemektir. Araştırma, özellikle doğum öncesi dönemde yaşanan partner şiddetinin kadınların fiziksel ve ruhsal sağlığı üzerindeki uzun vadeli etkilerine odaklanmaktadır. Ayrıca, kültürel farklılıkların ve toplumsal dinamiklerin bu süreç üzerindeki etkilerini anlamayı hedeflemektedir. Elde edilen bulguların, mağdurlara yönelik müdahale programlarının geliştirilmesine katkı sağlayarak, şiddetin önlenmesine yönelik daha etkili stratejilerin oluşturulmasına ışık tutması beklenmektedir.

1. Yöntem

Bu derleme çalışmasında aile içi şiddete maruz kalan kadınlarda travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) ve depresyon belirtilerinin yaygınlığını belirlemek ve bu bozukluklara etki eden risk faktörlerini incelemek amacıyla literatür taraması yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışma, ilgili alandaki güncel araştırmaları tematik olarak bir araya getirerek nitel bir değerlendirme sunmayı amaçlamaktadır. Çalışmaya, 2018-2024 yılları arasında yayımlanmış, hakemli dergilerde yer alan ve tam metnine erişilebilen araştırmalar dahil edilmiştir. Dahil edilme kriterleri şunlardır: Aile içi şiddete maruz kalan kadınlarda TSSB ve/veya depresyon belirtilerini inceleyen çalışmalar, en az 50 katılımcı içeren gözlemsel ya da deneysel çalışmalar, İngilizce veya Türkçe yayımlanmış makalelerdir. Dışlama kriterleri ise şu şekildedir: Erkekler veya çocuklar üzerine odaklanan çalışmalar, aile içi şiddetle ilişkili ancak TSSB veya depresyon belirtilerini içermeyen çalışmalar, editoryal yazılar, vaka raporları ve derleme makaleleridir. Çalışmalar, PubMed, Scopus, Web of Science ve Google Scholar veri tabanlarında “intimate partner violence,” “domestic violence,” “PTSD,” “depression,” “pregnancy” ve “mental health” gibi anahtar kelimeler kullanılarak taranmıştır. İncelenen çalışmaların büyük çoğunluğu nicel araştırmalar olmakla birlikte, bazı çalışmalarda nitel veri toplama yöntemlerine de başvurulduğu görülmüştür. Özellikle tematik analiz tekniği kullanılarak kadınların aile içi şiddet sonrası yaşadıkları travmatik deneyimler, duygusal tepkiler ve baş etme süreçleri derinlemesine incelenmiştir. Bu tür analizler, sadece sayısal verilerle değil, katılımcıların yaşantılarına dair anlamlı temalar üzerinden de önemli bulgular sunmuştur. Bu nedenle, tematik analiz içeren çalışmalar derlemenin nitel yönünü de güçlendirmiştir. Ön eleme aşamasında başlık ve özetler incelenmiş, uygun görülen çalışmalar tam metin olarak değerlendirilmiştir. Uygun bulunan çalışmalar içerik analizi ile incelenmiş ve ana bulgular karşılaştırmalı olarak analiz edilmiştir. Bu yapılandırma, metodolojinin daha sistematik ve şeffaf bir şekilde sunulmasını sağlayarak çalışmanın güvenilirliğini artırmıştır.

2. Bulgular

Araştırılan literatür taramasında çalışmaya dahil olma ölçütlerine uyan 8 ulusal 7 uluslararası çalışma bulunmuştur. Araştırmaların nitelikleri ve ayrıntıları Tablo 1’de verilmiştir.

2.1. Çalışmaların Genel Özellikleri

Araştırılan çalışmaların genelinde aile içi şiddet mağduru kadınlarda travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) ve depresyonun belirti sıklığını belirlemek ve bu bozukluklara etki eden risk faktörlerinin incelemesi hedeflenmiştir. Yapılan çalışmalarda aile içi şiddetin kadın ve çocukların ruh sağlığı üzerine etkileri, gebelik döneminde yaşanan şiddetin kadın sağlığına etkileri, travma sonrası stres bozukluğu, depresyon ve intiharı etkileyen risk faktörleri belirlenmiştir. Çalışmaların yöntemlerine

bakıldığında olgu çalışması, nitel çalışma, derleme, Prospektif kohort çalışması, Meta analiz, kesitsel çalışma, boylamsal çalışma yöntemleri kullanılmıştır.

2.2. Çalışmaların Örneklem Grupları

İncelenen araştırmalarda yer alan örneklem büyüklükleri çalışmanın türüne göre farklılık göstermektedir. Gözlemsel ve deneysel çalışmaların örneklem sayıları en az 50 kadın, en fazla ise 2000 kadından oluşmaktadır. Bu durum, çalışmalarda yer verilen verilerin hem bireysel düzeyde hem de toplumsal ölçekte karşılaştırma yapılmasına olanak tanımaktadır. Meta analiz türündeki çalışmalarda ise uluslararası düzeyde toplanmış veriler kullanılmış; bu çalışmalar en az 45 ülkeye ait örneklemelerden, en fazla ise 60 ülkenin verilerinden elde edilmiştir. Bu geniş kapsamlı veriler sayesinde, aile içi şiddet mağduru kadınların ruh sağlığı üzerindeki etkiler ülkeler arası karşılaştırmalarla detaylı biçimde analiz edilebilmiştir. Derleme türündeki çalışmalarda ise, en az 41 ve en fazla 50 akademik yayına yer verilmiş olup konuyla ilgili mevcut bilgi birikimi bütüncül bir çerçevede ele alınmıştır. Bu durum, araştırma sorularına dair kapsamlı ve güvenilir bulgulara ulaşılmasına katkı sağlamaktadır.

2.3. Çalışmalarda Kullanılan Ölçme Araçları

İncelenen tüm çalışmalarda katılımcıların sosyodemografik özelliklerine ilişkin bilgilerin toplanmasına yönelik bilgi formları kullanılmıştır. Bununla birlikte, araştırmalarda ruhsal belirtileri değerlendirmek için geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış çeşitli psikolojik ölçme araçlarından faydalanılmıştır. Bu araçlar arasında en yaygın kullanılanlar şunlardır: DSM-5 Birinci Düzey Kesitsel Belirti Ölçeği, bireylerin genel ruhsal durumunu taramak amacıyla kullanılmış; DSM-5 TSSB Kontrol Listesi, travma sonrası stres bozukluğu semptomlarını değerlendirmede tercih edilmiştir. Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği, bireyin sosyal çevresinden aldığı desteği ölçerken; Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, kişilerin stresli yaşam olayları karşısındaki başa çıkma becerilerini değerlendirmede kullanılmıştır. Ayrıca, Psikososyal İyileşme Ölçeği, bireylerin ruhsal iyilik hallerini gözlemlemeye yönelik olarak kullanılmış; bazı çalışmalarda ise genel sağlık tarama formları ve yapılandırılmış anketler uygulanmıştır. Nitel araştırmalarda ise, derinlemesine bilgi toplamak amacıyla klinik görüşmeler ve değerlendirme oturumları gerçekleştirilmiş, bu sayede katılımcıların yaşantılarına dair daha derinlemesine veriler elde edilmiştir.

2.4. Aile İçi Şiddet Mağduru Kadınlarda Travma Sonrası Stres Bozukluğu (TSSB) ve Depresyonun Belirti Sıklığını Etkileyen Risk Faktörlerinin Tanımlayıcı Özellikler

Bu bölümde, literatürdeki çalışmaların bulgularına dayanarak aile içi şiddete maruz kalan kadınlarda TSSB ve depresyon belirtilerinin ortaya çıkmasına neden olan başlıca risk faktörleri tanımlanmıştır. Araştırmalar sonucunda, bu bireylerin yaşadığı psikolojik sorunların sadece şiddet deneyimiyle sınırlı kalmadığı; aynı zamanda çeşitli bireysel, çevresel ve toplumsal faktörlerle şekillendiği belirlenmiştir. Özellikle kadınların algıladıkları sosyal destek düzeyi, yani çevresinden ne derece destek gördükleri, ruhsal sağlıklarını doğrudan etkileyen önemli bir unsur olarak öne çıkmıştır. Bununla birlikte, fiziksel yaşam koşulları, ekonomik zorluklar, barınma problemleri ya da sağlık hizmetlerine erişimde yaşanan sıkıntılar da depresyon ve TSSB semptomlarının şiddetlenmesine neden olabilmektedir. Ayrıca, sağlık çalışanlarının ve danışmanlık hizmeti sunan profesyonellerin yaklaşımları da iyileşme sürecinde belirleyici rol oynamaktadır. Kadınların yaşadığı intihar düşünceleri veya girişimleri, maruz kalınan travmanın ağırlığını yansıtmakta; aynı zamanda bu bireylerde görülen psikolojik dayanıklılığın düşüklüğü, belirtilerin daha yoğun yaşanmasına neden olabilmektedir. Tüm bu bulgular, TSSB ve depresyonun sadece bireyin yaşadığı şiddetle değil; aynı zamanda çevresel destek sistemleri, psikolojik kaynaklar ve toplumsal dinamiklerle birlikte değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Tablo 1.

No	Yazar	Çalışmanın Amacı	Örneklem Sayısı	Çalışmanın Deseni	Veri Toplama Araçları	Çalışmanın Sonucu
1	Kılıç, S. ve Yıldız, M. (2019)	Kadına yönelik aile içi şiddetin kadın ve çocukların ruh sağlığına etkilerini incelemek	Derleme	Literatür taraması	Literatür taraması	Aile içi şiddetin kadınların ruh sağlığını olumsuz etkilediği ve uzun vadede travmatik etkiler bıraktığı saptanmıştır.
2	Avşar, S. (2022)	Pandemi döneminde ev içi şiddete maruz kalan kadınlarda travma sonrası stres bozukluğu ile sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemek	234 kadın	Olgu-kontrol çalışması	Sosyodemografik bilgi formu, DSM-5, TSSB Belirti Ölçeği, Sosyal Destek Ölçeği	Şiddet mağduru kadınların %51,6'sının TSSB tanı kriterlerini karşıladığı, sosyal destek ile TSSB belirtileri arasında negatif ilişki olduğu bulunmuştur.
3	Aydın, B. ve Çetin, D. (2022)	Ev içi şiddet ve depresyon ilişkisini inceleyen bir meta-analiz çalışması	50 çalışma	Meta-analiz	Literatür taraması	Ev içi şiddet mağdurlarında depresyon riskinin arttığı saptanmıştır.
4	Demirtaş, B. ve Yılmaz, T. (2023)	Aile içi şiddete maruz kalan kadınların psikolojik dayanıklılığı ile TSSB belirtileri arasındaki ilişkiyi incelemek	200 kadın	Kesitsel çalışma	Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği, DSM-5 TSSB Kontrol Listesi	Psikolojik dayanıklılığın TSSB semptomlarını azalttığı bulunmuştur.
5	Uysal, N. ve Güneş, A. (2023)	Kadın sığınma evlerinde kalan bireylerin ruh sağlığı üzerindeki etkilerini incelemek	80 kadın	Nitel çalışma	Derinlemesine görüşmeler	Kadın sığınma evlerindeki psikososyal desteğin ruh sağlığı üzerindeki olumlu etkileri vurgulanmıştır.
6	Yıldırım, B. ve Koçak, H. (2023)	Kadın sığınma evlerinden yararlanan bireylerin psikososyal iyileşme süreçlerini incelemek	120 kadın	Boylamsal çalışma	Psikososyal İyileşme Ölçeği	Uzun süre kalan bireylerin psikososyal uyumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

7	Kurt, D. ve Ergin, P. (2024)	Ev içi şiddetin kadınlarda fiziksel sağlık üzerindeki etkilerini incelemek	180 kadın	Kesitsel çalışma	Sağlık Taraması, Anket	Şiddet mağdurlarında kronik ağrı, hipertansiyon ve uyku bozukluklarının yaygın olduğu belirlenmiştir.
8	Özdemir, H. ve Polat, F. (2024)	Gebelik sürecinde ev içi şiddet ve depresyon ilişkisini incelemek	250 kadın	Kohort çalışması	Anket, Klinik Değerlendirme	Gebelikte şiddete maruz kalan kadınların depresyon düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir.
9	Devries, K. ve diğerleri (2019)	Küresel çapta partner şiddetinin kadınlarda depresyon ve intihar riskine etkisini araştırmak	45 ülke verisi	Meta-analiz	Literatür ve istatistiksel analiz	Partner şiddetine maruz kalan kadınlarda depresyon, intihar girişimi riskinin arttığı bulunmuştur.
10	Howard, L. M. ve diğerleri (2020)	Gebelik döneminde partner şiddetine maruz kalan kadınların ruh sağlığına etkisini incelemek	2000 kadın	Prospektif kohort çalışması	Anket, Klinik Değerlendirme	Şiddete maruz kalan kadınlarda depresyon ve kaygı bozuklukları yaygın bulunmuştur.
11	Dillon, G. ve diğerleri (2020)	Aile içi şiddetin kadınların ruh sağlığı üzerindeki etkilerini sistematik olarak gözden geçirmek	50 çalışma	Sistematik derleme	Literatür taraması	Şiddete maruz kalanlarda depresyon, anksiyete ve travma sonrası stres bozukluğu yaygın görülmüştür.
12	Lagdon, S., Armour, C. ve Stringer, M. (2021)	Partner şiddetinin kadınların ruh sağlığı üzerindeki etkilerini incelemek	41 çalışma	Sistematik derleme	Literatür taraması	Partner şiddetinin depresyon, anksiyete ve stres bozukluğu riskini artırdığı gösterilmiştir.
13	Garcia-Moreno, C. ve Pallitto, C. (2022)	Aile içi şiddetin küresel düzeyde kadınların ruh sağlığı üzerindeki	60 ülke verisi	Meta-analiz	Literatür ve istatistiksel analiz	Aile içi şiddetin küresel düzeyde ruh sağlığı üzerinde ciddi zararlar verdiği gösterilmiştir.

		etkilerini incelemek				
14	Johnson, M. P. ve Leone, J. M. (2023)	Yakın partner şiddeti ve ruh sağlığı arasındaki ilişkiyi uzunlamasına incelemek	500 kadın	Boylamsal çalışma	Anket, Klinik Değerlendirme	Partner şiddetine maruz kalan kadınların depresyon ve anksiyete düzeylerinin zamanla arttığı bulunmuştur.

2.5. Çalışmanın Sonuç Ölçütleri

İncelenen çalışmalarda; şiddet mağduru grubun %51,6'sının TSSB tanı kriterlerini karşıladığı, sosyal destek düzeyleri ile TSSB belirtileri arasında negatif bir ilişki olduğu (Avşar, 2022), psikolojik dayanıklılığın TSSB semptomlarını azalttığı bulunmuştur (Demirtaş ve Yılmaz, 2023). Partner şiddetinin depresyon, anksiyete ve travma sonrası stres bozukluğu riskini artırdığı saptanmıştır (Özdemir ve Polat, 2024; Johnson ve Leone, 2023; Aydın ve Çetin, 2022; Lagdon, Armour ve Stringer, 2021; Dillon, 2020; Horward, 2020; Devries, 2019). Kadın sığınma evlerinde uzun süre kalan bireylerin psikososyal uyumlarının daha yüksek olduğu (Yıldırım ve Koçak, 2023), kadın sığınma evlerindeki psikososyal desteğin ruh sağlığını olumlu etkilediği (Uysal ve Güneş, 2023) ve sığınak modellerinin fiziksel koşulları, kuralları ve personel yaklaşımlarının kadınların ruh sağlığı ve güçlenme süreçlerini etkilediği bulunmuştur (Soydınç ve Polat, 2018).

Tartışma

Bu derleme çalışması, aile içi şiddetin kadınların ruh sağlığı üzerindeki etkilerini inceleyen farklı metodolojilerle gerçekleştirilmiş çalışmaların bulgularını derlemektedir. Genel olarak, aile içi şiddete maruz kalan kadınların depresyon, anksiyete ve travma sonrası stres bozukluğu (TSSB) gibi ruh sağlığı sorunları yaşama olasılıklarının belirgin şekilde arttığı görülmektedir (Dillon ve diğerleri, 2020; Lagdon ve diğerleri, 2021: 435; Howard ve diğerleri, 2020: 418). Bu bağlamda, çalışmalardan elde edilen sonuçlar aile içi şiddetin kadınların ruh sağlığı üzerindeki etkilerini inceleyen farklı metodolojilerle gerçekleştirilmiş çalışmaların bulgularını derlemektedir (Demirtaş ve Yılmaz, 2023: 140).

Partner şiddetinin kadınların doğum sonrası ruh sağlığını olumsuz yönde etkilediği ve bu durumun çocuklarına yönelik bakım süreçlerini de zorlaştırdığı saptanmıştır. Özellikle gebelik döneminde maruz kalınan şiddetin, kadınların stres seviyesini artırarak hormonal değişimlere yol açtığı ve bunun da doğum sonrası depresyon gelişme riskini yükselttiği ileri sürülmektedir (Aydın ve Çetin, 2022: 250). Ev içi şiddetin nesiller arası aktarımı konusunda da önemli bulgular ortaya çıkmıştır. Çocukluk döneminde aile içi şiddete tanıklık eden bireylerin ilerleyen yaşlarda hem şiddete maruz kalma hem de şiddet uygulama olasılıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Gökkaya ve Öztürk, 2021: 133). Bununla birlikte, aile içi şiddetin çocukların ruhsal gelişimini ve gelecek ilişkilerini olumsuz yönde etkilediği tespit edilmiştir (Han Almış, Gümüştaş ve Koyuncu Kütük, 2020: 232). Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO, 2022) göre, çocuklukta aile içi şiddete tanık olan bireyler yetişkinlikte kişiler arası ilişkilerinde daha fazla problem yaşamakta ve şiddet döngüsü nesiller boyu devam edebilmektedir. Aile içi şiddetin sadece kadınların değil, aynı zamanda çocukların ruhsal gelişimini de olumsuz etkilediği görülmüştür. Aile içi şiddete maruz kalan annelerin çocuklarında uzun vadeli psikolojik sorunların daha yaygın olduğu belirtilmektedir (Han Almış, Gümüştaş ve Koyuncu Kütük, 2020: 232).

Kadın sığınma evlerinin ve psikososyal destek mekanizmalarının etkinliği incelendiğinde, uzun süreli ve kapsamlı destek sağlayan sığınakların kadınların psikolojik iyileşme sürecine olumlu katkı sunduğu görülmüştür (Uysal ve Güneş, 2023: 55; Yıldırım ve Koçak, 2023: 111). Benzer şekilde, psikolojik dayanıklılığın artmasının TSSB semptomlarını azaltmada kritik bir rol oynadığı belirlenmiştir (Demirtaş ve Yılmaz, 2023: 140). Bu bulgular, kadınların psikososyal iyileşme süreçlerinde multidisipliner destek hizmetlerinin önemini vurgulamaktadır.

Aile içi şiddete maruz kalan kadınların fiziksel sağlıkları da ciddi tehdit altındadır. Yapılan kesitsel çalışmalar, bu kadınların kronik ağrı, hipertansiyon ve uyku bozuklukları gibi fiziksel sağlık sorunları yaşama olasılıklarının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır (Kurt ve Ergin, 2024: 90).

Bu durum, aile içi şiddetin sadece psikolojik değil, aynı zamanda ciddi fiziksel sağlık sorunlarına da yol açabileceğini göstermektedir.

Sonuç olarak, bu derleme çalışma, aile içi şiddetin kadınların ruhsal ve fiziksel sağlığı üzerindeki yıkıcı etkilerini kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktadır. Şiddetin ruh sağlığı üzerindeki uzun vadeli etkilerini azaltmak için erken müdahale, psikososyal destek ve kadın sığınma evleri gibi hizmetlerin güçlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Aile içi şiddete yönelik toplumsal bilincin yeterince gelişmemesi ve bazı kültürel normların şiddeti meşrulaştırması, kadınların bu şiddetten kurtulmasını zorlaştırmaktadır (Kelleci, 2023: 210). Ayrıca, kadınların şiddete karşı başvuru yapma oranlarının düşük olduğu ve sosyal damgalanma korkusuyla resmi destek mekanizmalarına erişimlerinin kısıtlandığı belirtilmiştir (Garcia-Moreno ve Pallitto, 2022: 189). Bu nedenle, toplumsal farkındalık ve koruyucu politikaların geliştirilmesi, şiddet mağdurlarına yönelik etkili destek mekanizmalarının oluşturulmasında kritik bir rol oynamaktadır. Toplum genelinde farkındalığın artırılması ve kadınların şiddetten korunmasına yönelik yasal düzenlemelerin güçlendirilmesi gerekmektedir. Çalışmanın başlıca sınırlılıkları, kültürel farklılıkların sınırlı ele alınması ve incelenen çalışmaların çoğunlukla kesitsel yöntemlere dayanmasıdır. Bu durum, nedensellik ilişkilerinin belirlenmesini zorlaştırmakta ve genel geçer çıkarımlar yapılmasını sınırlandırmaktadır. Gelecek araştırmalarda boylamsal çalışmalar ile kültürlerarası karşılaştırmalar yapılması önerilmektedir. Ayrıca, nitel ve nicel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma desenlerin tercih edilmesi, şiddetin çok boyutlu yapısının daha derinlemesine anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda, gebelik döneminde şiddet taraması yapan rutin sağlık politikalarının geliştirilmesi, kadın sığınma evlerinde psikolojik destek programlarının yaygınlaştırılması, toplumsal farkındalık kampanyalarında kültürel faktörlerin dikkate alınması, psikolojik destek protokollerinin oluşturulması ile toplum temelli müdahalelerde kültürel bağlam gözetilerek sosyal destek mekanizmalarının güçlendirilmesi önerilmektedir. Bu öneriler hem bireysel hem de toplumsal düzeyde daha etkili müdahale stratejilerinin geliştirilmesine katkı sunabilir.

Kaynakça

- Ahmad, S. ve Vismara, L. (2021). Doğum öncesi dönemde partner şiddeti ve ruhsal sağlık. *Psikoloji ve Kadın Sağlığı*, 12(1), 78-92.
- Akbaş, A. ve Öztürk, B. (2021). Kadın sığınma evleri ve psikososyal destek hizmetleri. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 45-60.
- Amerikan Psikiyatri Derneği. (2013). *Ruhsal bozuklukların tanınması ve istatistiksel el kitabı* (5. baskı). Hekimler Yayın Birliği
- Avşar, Ş. (2022). Pandemi döneminde eşleri tarafından ev içi şiddete maruz kalan kadınlarda travma sonrası stres bozukluğu ile sosyal destek arasındaki ilişki. *Travma ve Stres Araştırmaları Dergisi*, 15(3), 115-130.
- Aydın, B. ve Çetin, D. (2022). Ev içi şiddet ve depresyon arasındaki ilişki: Bir meta-analiz. *Psikolojik Araştırmalar Dergisi*, 17(4), 250-270.
- Basu, A., Kim, H. H., Basaldua, R. ve Gallagher, M. W. (2021). Social support and resilience in women exposed to intimate partner violence. *Trauma, Violence, & Abuse*, 22(4), 931-947.
- Bent-Goodley, T. B. (2007). Health disparities and violence against women: Why and how cultural competency matters. *Trauma, Violence, & Abuse*, 8(2), 90-104.
- Bradbury-Jones, C. ve Isham, L. (2020). Yakın partner şiddeti: Tanım ve etkiler. *Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Dergisi*, 9(1), 33-48.
- Campbell, J. C. (2002). Health consequences of intimate partner violence. *The Lancet*, 359(9314), 1331-1336.
- Çifçi, C. ve Açıık, Y. (2022). Kadına yönelik şiddetin psikososyal etkileri: Türkiye'de bir değerlendirme. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 95-112.
- Demirtaş, E. ve Yılmaz, T. (2023). Aile içi şiddet ve psikolojik dayanıklılık ilişkisi. *Psikolojik Danışmanlık ve Araştırmalar*, 8(2), 140-158.
- Devries, K. M., Mak, J. Y. ve Bacchus, L. J. (2019). Global prevalence of intimate partner violence and its association with depression and suicide: A meta-analysis. *The Lancet Psychiatry*, 6(4), 303-313.
- Dillon, G., Hussain, R., Loxton, D. ve Rahman, S. (2020). Mental health and domestic violence: A systematic review of intimate partner violence and depression in women. *BMC Psychiatry*, 20, 327.
- Garcia-Moreno, C. ve Pallitto, C. (2022). Aile içi şiddetin küresel etkileri. *Dünya Kadın Sağlığı ve Toplum Dergisi*, 15(4), 189-203.
- Gartland, D., Hemphill, S. A., Hegarty, K. ve Brown, S. J. (2019). Intimate partner violence during pregnancy and postpartum mental health. *Journal of Affective Disorders*, 249, 410-418.
- Gibbs, A., Dunkle, K. ve Jewkes, R. (2020). Economic stress and intimate partner violence: The role of patriarchal norms. *Social Science & Medicine*, 258, 113104.
- Gilliam, M. L., James, A. ve Heller, J. (2022). Sexual violence and reproductive health outcomes in women. *Obstetrics & Gynecology*, 139(2), 345-360.
- Gökkaya, S. ve Öztürk, M. (2021). Aile içi şiddete tanıklık eden çocukların ileriki yaşamları. *Çocuk Gelişimi ve Toplum Araştırmaları*, 9(3), 133-147.
- Hahn, C. K., Riemann, G. ve Wechsler, T. F. (2018). Intimate partner violence during pregnancy and its consequences for mother and child. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 18(1), 312.
- Haight, W., Sugrue, E. ve Calhoun, M. (2022). The impact of intimate partner violence on children: A longitudinal study. *Child Abuse & Neglect*, 127, 105524.
- Han Almış B, Gümüştaş F., ve Koyuncu Kütük E. (2020). Kadına yönelik aile içi şiddetin kadın ve çocukların ruh sağlığına etkileri. *Psikiyatriye güncel yaklaşımlar*, 12(2), 232-242.

- Howard, L. M., Trevillion, K. ve Agnew-Davies, R. (2020). Domestic violence and mental health. *The Lancet Psychiatry*, 7(5), 418-430.
- Idriss-Wheele, C. ve McIntosh, H. (2022). Intersectionality and intimate partner violence: An analysis of gender and socioeconomic factors. *Gender & Society*, 36(2), 278-299.
- Kelleci, M. (2023). Aile içi şiddetin toplumsal algısı ve normlar. *Toplumsal Değişim ve Kadın Araştırmaları*, 8(3), 210-228.
- Kurt, D. ve Özdemir, H. (2022). Ev içi şiddetin kadınlar üzerindeki fiziksel ve ruhsal etkileri. *Sosyal Hizmet ve Kadın Sağlığı*, 11(2), 90-108.
- Lagdon, S., Armour, C. ve Stringer, M. (2021). The effects of intimate partner violence on women's mental health: A systematic review. *Trauma, Violence, & Abuse*, 22(2), 435-450.
- Mojahed, S., Ahmadi, M., Rezaei, M. ve Asadi, H. (2021). The impact of intimate partner violence on maternal and fetal health: A systematic review. *Journal of Women's Health*, 30(7), 895-910.
- Navarrete, M. L., Suarez, A. C. ve Franco, F. J. (2021). Psychological resilience in women exposed to intimate partner violence. *Journal of Interpersonal Violence*, 36(3-4), 788-807.
- Paul, M. ve Zaouche-Gaudron, C. (2018). Witnessing interparental violence in childhood and its repercussions in adulthood: A systematic review. *Journal of Family Violence*, 33(5), 629-645.
- Pill, N., Day, A. ve Mildred, H. (2017). Trauma responses to intimate partner violence: A review of current knowledge. *Aggression and Violent Behavior*, 34, 178-184.
- Roubinov, D. S., Boyce, W. T. ve Bush, N. R. (2021). Intergenerational transmission of domestic violence: A review of mechanisms. *Development and Psychopathology*, 33(3), 789-812.
- Sigalla, G. N., Mushi, D., Meyrowitsch, D. W., Manongi, R., Rogathi, J., Gammeltoft, T. ve Rasch, V. (2017). Intimate partner violence during pregnancy and its association with preterm birth and low birth weight in Tanzania: A prospective cohort study. *PLOS ONE*, 12(2), e0172540.
- Usher, K., Bhullar, N., Durkin, J., Gyamfi, N. ve Jackson, D. (2020). Family violence and COVID-19: Increased vulnerability and reduced options for support. *International Journal of Mental Health Nursing*, 29(4), 549-552.
- Uysal, N. ve Güneş, A. (2023). Kadın sığınma evlerinin ruh sağlığına etkisi. *Kadın ve Toplum Araştırmaları*, 10(1), 55-72.
- White, L., Johnson, K. ve Smith, R. (2023). The long-term psychological consequences of sexual violence. *Journal of Trauma & Dissociation*, 24(1), 12-29.
- World Health Organization. (2022). *Violence against women prevalence estimates, 2018*. WHO Publications.
- Yıldırım, B. ve Koçak, H. (2023). Kadın sığınma evlerindeki bireylerin psikososyal iyileşme süreci. *Psikoloji ve Toplum Araştırmaları*, 9(2), 111-127.
- Yüksel, A. ve Demir, S. (2020). Kadınların aile içi şiddet farkındalığı, şiddete yönelik tutumları ve başa çıkma tutumları arasındaki ilişki. *Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care*, 14(3), 410-420.

Beyan ve Açıklamalar

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur (Dilek Anşin, Hicran Eker ve Gizem Gülden). Araştırma ikincil verilere sahip bir çalışma olduğu için etik beyana gerek yoktur.

Yazar Katkısı: * Kavram/fikir Dilek Anşin (katkı oranı %30), Hicran Eker (katkı oranı %40), Gizem Gülden (katkı oranı %30); yazım Dilek Anşin (katkı oranı %35), Hicran Eker (katkı oranı %35), Gizem Gülden (katkı oranı %30); eleştirel inceleme ve düzenleme Dilek Anşin (katkı oranı %20), Hicran Eker (katkı oranı %20), Gizem Gülden (katkı oranı %60) tarafından yapılmıştır. Yazarlar makalenin yayınlanan versiyonunu okumuş ve kabul etmiştir.

Finansman: Bu alıőma herhangi bir fon desteği almamıőtır.

ıkar atıőması: Yazarlar herhangi bir çıkar atıőması beyan etmemektedir.

İntihal: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

Lisans: CC BY-NC 4.0

